

Samkomulag

ÍSLENSKA RÍKISINS

OG

LANDSVIRKJUNAR

UM

**YFIRTÖKU VATNSRÉTTINDA
Í NEÐRI HLUTA ÞJÓRSÁR**

Maí 2007

Quay 1 f

Samkomulag þetta er gert hinn 9. maí 2007

SAMNINGSAÐILAR ERU

- (1) **LANDBÚNAÐARRÁÐHERRA, IÐNAÐARRÁÐHERRA OG FJÁRMÁLARÁÐHERRA, F.H. ÍSLENSKA RÍKISINS**, kt. 540269-6459, Stjórnarráðinu, Reykjavík, („ríkið“), annars vegar og hins vegar
- (2) **LANDSVIRKJUN**, kt. 420269-1299, Háaleitisbraut 68, 103 Reykjavík, sbr. lög nr. 42/1983, („Landsvirkjun“).

Formáli

- (A) Landsvirkjun var stofnuð árið 1965 af ríkinu og Reykjavíkurborg og átti hvort um sig helming í nýja fyrirtækinu. Hlutverk Landsvirkjunar þá var að framleiða rafmagn fyrir Suður- og Vesturland, og byggja virkjanir. Eigendurnir lögðu til eignir sem voru Sogsvirkjun, gufuafstöðin í Elliðaárdal, undirbúningsrannsóknir og virkjunarréttindi í Þjórsá auk beinna fjármuna. Búrfellsvirkjun var reist á árunum 1967-1972 og tók til starfa á árinu 1969. Í framhaldi af byggingu Búrfellsvirkjunar var unnið við umfangsmikil miðlunarmannvirki við Þórisvatn fyrir virkjanir á Þjórsár-Tungnaárvæðinu. Á árinu 1978 tók Sigölduvirkjun til starfa og árið 1982 Hrauneyjafossvirkjun. Árið 1983 var reist miðlunarlón á ármótum Þjórsár og Tungnaár, Sultartangelón, og virkjun þar tók til starfa árið 2000. Þá tók Vatnsfellsvirkjun til starfa á árinu 2001. Þá var á árunum 1983-1999 unnið að aukinni vatnsmiðlun í efri hluta Þjórsár með því að veita austurkvíslum árinna til Þórisvatns og gerð miðlunar í Köldukvísl við Hágöngur.
- (B) Árið 1983 eignast Akureyrarbær hlut í Landsvirkjun og sama ár yfirtekur fyrirtækið byggingu og rekstur byggðalínu af RARIK. Með lögum um Landsvirkjun nr. 42/1983 verður fyrirtækið aðalraforkufyrirtæki landsins. Í lögnum segir að fyrirtækið skuli stunda áætlanagerð um orkuvinnslu á öllu landinu, byggja og reka raforkuver og meginstofnlínukerfi landsins og ber þær skyldur að sjá rafveitum fyrir nægri orku á

 2

hverjum tíma. Í samræmi við ofangreind ákvæði laga stundaði Landsvirkjun umfangsmiklar grunnrannsóknir á vatnasviði Þjórsár-Tungnaár allt frá stofnun fyrirtækisins. Rannsóknir Landsvirkjunar á vatnasviði neðri hluta Þjórsár hófust um 1990 en þar var um að ræða vatna-, set- og ísamælingar. Þá hefur Landsvirkjun staðið að umfangsmiklum aðgerðum til eflingar á fiskistofnum á þessum hluta árinna allt frá árinu 1974 og annast umfangsmiklar aðgerðir gegn landbroti árinna í samstarfi við sveitastjórnir.

- (C) Á árunum 1998-2000 var unnið af hálfu Landsvirkjunar að frumhönnun að mögulegum virkjunarkostum í neðri hluta Þjórsár. Í framhaldi þeirrar vinnu voru verkannaðir þeir mögulegu virkjunarkostir sem álitlegastir þóttu. Var fjallað um þá í mati á umhverfisáhrifum á árunum 2003-4. Í úrskurði umhverfisráðherra um mat á umhverfisáhrifum fyrirhugaðra virkjana er fallist á þær framkvæmdir með nokkrum skilyrðum. LV hefur haldið fjölmarga fundi með flestum landeigendum og öllum sveitastjórnnum við Þjórsá til kynningar á virkjunaráætlunum frá árinu 2000. Þá voru margir almennir kynningarfundir um mat á umhverfisáhrifum virkjananna á kynningartíma matsferilsins.
- (D) Á árinu 2006 hóf Landsvirkjun rannsóknir vegna útboðshönnunar virkjunarmannvirkja í neðri hluta Þjórsár og frá miðju ári 2006 hefur verið unnið að rannsóknum á mögulegum mótvægisáðgerðum vegna áhrifa virkjananna í samstarfi við heimamenn. Þá hafa á fyrstu mánuðum árs 2007 verið haldnir fjöldi samningafunda með landeigendum þar sem kynnt hafa verið áhrif virkjana á einstakar jarðir og rætt frekar við landeigendur um hugsanlegar mótvægisáðgerðir og bætur fyrir landspjöll.
- (E) Ríkið varð eigandi þeirra vatnsorku- og landsréttinda, sem Titanfélagið hafði keypt af eigendum jarða við Þjórsá á árunum 1914-1918, með samningi þar um árið 1951 og afsali árið 1952. Ríkið er því eigandi um 95% þeirra vatnsréttinda Hvamms-, Holta- og Urriðafossvirkjunar, sem núverandi áætlanir miðast við.

 3 f

**MEÐ HLÍÐSJÓN AF ÞVÍ SEM AÐ FRAMAN GREINIR HAFA AÐILAR KOMIÐ SÉR SAMAN
UM EFTIRFARANDI:**

1 Markmið

Markmið samningsaðila er að tryggja skynsamlega og hagkvæma nýtingu vatnsréttinda í eigu ríkisins á svæðinu og að Landsvirkjun hafi fullnægjandi heimildir til að halda áfram undirbúningi að virkjunum í neðri hluta Þjórsár gagnvart öðrum réttihöfum.

2 Yfirtaka vatnsréttinda og tilheyrandi landsréttinda til virkjanaafnota

Með samkomulagi þessu yfirtekur Landsvirkjun tímabundið frá undirritunardegi samkomulags þessa nýtingarrétt allra vatnsréttinda í neðri hluta Þjórsár, neðan Búrfellsvirkjunar, sem eru í eigu íslenska ríkisins samkvæmt afsali Titanfélagsins, dags. 16. janúar 1952. Auk framangreindra vatnsréttinda yfirtekur Landsvirkjun tímabundið réttindi ríkisins til nýtingar lands og landsafnota, eins og þau réttindi eru tilgreind í afsali Titanfélagsins til íslenska ríkisins dags. 16. janúar 1952 og þeim afsölum sem þar er vitnað til. Samkomulag þetta nær jafnframt til lands- og vatnsréttinda í eigu ríkisins, sem undanþegin voru við sölu jarðanna Kálfholts og Þjórsártúns.

Landsvirkjun ber ábyrgð á því tjóni sem kann að verða vegna framkvæmda við nýtingu vatnsréttindanna. Öllum kröfum um bætur vegna spjalla á landi skal beint að Landsvirkjun sem annast samninga og málarekstur vegna slíkra krafna.

Um leyfi til ofangreindrar nýtingar vatnsorkunnar í Þjórsá skal fara eftir gildandi lögum hverju sinni.

Hafi ekki komið til þess að Landsvirkjun leggi fram beiðni um virkjanaleyfi í neðri hluta Þjórsár innan 15 ára frá undirritunardegi samkomulags þessa er ríkinu heimilt með einhliða yfirlýsingu

 4

þar að lútandi að fella úr gildi samkomulag þetta og falla þá öll þau réttindi sem Landsvirkjun yfirtekur tímabundið samkvæmt samkomulagi þessu aftur til ríkisins.

Þá lýsir landbúnaðarráðuneytið því yfir sem forráðaaðili ríkisjarðarinnar Þjótanda í Flóahreppi, að ráðuneytið er reiðubúið til að taka upp samningaviðræður við Landsvirkjun um jörðina í þágu þeirra virkjanaframkvæmda sem fyrirhugaðar eru, þar á meðal þær hugmyndir Landsvirkjunar um að koma upp upplýsingamiðstöð á jörðinni um vatnasvæði Þjórsár og virkjanir í ánni.

3 Samningur um endurgjald.

Eigi síðar en við útgáfu virkjunarleyfis iðnaðarráðherra skulu aðilar ganga til endanlegra samninga um þau vatns- og landsréttindi sem um ræðir í 2. gr. Við ákvörðun endurgjalds fyrir réttindin skal taka mið af markaðsverði sambærilegra réttinda og/eða fyrirbyggjandi fordæmum. Við ákvörðun endurgjaldsins skal taka tillit til umframbótageiðslna sem mælt er fyrir um í upprunalegum samningum Títanfélagsins vegna spjalla á landi.

Landsvirkjun er á öllum tímum óheimilt að framselja eða framleigja réttindi sín samkvæmt samkomulagi þessu nema að fenginni heimild frá íslenska ríkinu.

Endanlegur samningur milli aðila skal liggja fyrir eigi síðar en 90 dögum frá því að virkjanaleyfi er gefið út, sbr. 3. mgr. 4. gr. raforkulaga, nr. 65/2003, m.a. ákvörðun um nánara fyrirkomulag framsals réttindanna. Komist aðilar ekki að samkomulagi um endurgjald fyrir réttindin innan þess tíma skal hvor aðili um sig tilnefna einn mann til setu í 5 manna gerðardómi en Héraðsdómur Reykjavíkur skipar þrjá gerðarmenn, þ.m.t. formann hans. Um málsmeðferð gerðardómsins fer skv. lögum nr. 53/1989, um samningsbundna gerðardóma, og er niðurstaða hans um endurgjald fyrir réttindin bindandi fyrir báða aðila. Aðilar skulu skipta jafnt með sér kostnaði af störfum gerðardómsins vegna reksturs málsins. Hvor aðili um sig ber kostnað af sínum rekstri málsins fyrir gerðardómnum.

 5

4

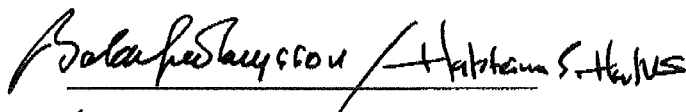
Ágreiningur – varnarþing

Rísi ágreiningur milli samningsaðila skulu þeir leitast við að finna ásættanlega lausn á honum með beinum samningum.

Ágreiningur sem ekki verður leystur með sátt skal lagður fyrir Héraðsdóm Reykjavíkur.

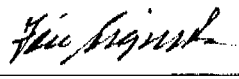
Í samræmi við framangreint rita fulltrúar samningsaðila í fullri heimild nöfn sín undir samkomulag þetta sem gert er í 4 samhljóða eintökum, þremur fyrir íslenska ríkið og einu fyrir Landsvirkjun.

F.h. íslenska ríkisins:

F.h. s.

Árni M. Mathiesen fjármálaráðherra

F.h. Landsvirkjunar:

Friðrik Sophusson forstjóri

Jón Sigurðsson iðnaðarráðherra

Guðni Ágústsson landbúnaðarráðherra

Vottar: